

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-376/2021. számú ügyben
egészségügyi okból maszkviselésre képtelen személyek maszkviselés
alóli mentesítési lehetőségével összefüggésben
(Előzmény ügy: 6929/2020)

Előadó: dr. Kussinszky Anikó

Érintett szervek: Emberi Erőforrások Minisztériuma

2021.

Az alapvető jogok biztosának Jelentése

az AJB-376/2021 számú ügyben
(előzmény: AJB-6929/2020)

A vizsgálat megindítása

A panaszos beadványában azt sérelmezte, hogy egészségügyi okból képtelen a száját és az orrát egyszerre takaró maszk viselésére, így a COVID-19 világjárvány megfékezésével összefüggésben hozott, maszkviselést előíró rendelet betartására is.

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadvány alapján felmerült a jogállamiság elvével, valamint az emberi méltóság jogával összefüggő visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A helyzet alapos feltárása érdekében, valamint a veszélyeztetett társadalmi csoportok tekintetében kiemelt védelmi kötelezettségem okán (Ajbt. 1.§ (2) bek. d) pont), megkerestem az Emberi Erőforrások Minisztériuma közigazgatási államtitkárát, valamint az Egészségügyi Szakmai Kollégium Tüdőgyógyászati Tagozatának elnökét.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „*Magyarország független demokratikus jogállam.*” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- az élethez és az emberi méltósághoz való jog, és az ebből fakadó önrendelkezéshez való jog és a tájékoztatáshoz való jog: „*Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.*” (Alaptörvény II. cikk:);

Az alkalmazott jogszabályok

- 431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet a járványügyi készültségi időszak védelmi intézkedéseiről,
- 484/2020. (XI.10.) Kormányrendelet a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről
- 510/2020 (XI. 19.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet módosításáról
- 520/2020 (XI. 25.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendeletnek a maszkviseléssel összefüggő módosításáról

A megállapított tényállás

Panaszos beadványa szerint olyan – gyógyíthatatlan és rendkívül kellemetlen tünetekkel együtt járó – betegségben szenved, amely lehetetlenné teszi számára a szabályoknak megfelelő – száját és orrot egyszerre eltakaró – maszk viselését. Kifogásolta, hogy a maszkviselést előíró jogszabályok nem teszik lehetővé az egészségügyi okból

maszkviselésre képtelen személyek mentesítését, ugyanakkor súlyos jogkövetkezményeket fűznek a maszkviselési szabályok megszegéséhez¹.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg.

1. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Ezek alapján az adó- és vámhatóság tevékenységének vizsgálatára az Ajbt. feljogosít.

2. Az alapvető jogok biztosa eljárása során vizsgálja, hogy akár a hatósági jogalkalmazás, akár az annak alapjául szolgáló jogszabály alapjoggal összefüggő visszásságot eredményez-e. Az ombudsmani gyakorlat eddig is világossá tette, hogy az alapvető jogok biztosa számára egy adott jogi szabályozás alapjogi aspektusú vizsgálatára, valamint a jogszabály hiányosságával, tartalmi hibáival, avagy a hatósági jogalkalmazással összefüggő intézkedések megfogalmazására a törvény lehetőséget teremt. A preventív alapjogvédelemre hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat alapján az alapvető jogok biztosa mandátuma keretei között marad akkor, ha az alapjogi aspektusú vizsgálatához nélkülözhetetlen módon, éppen a konkrét alapjogsérelmek és ezen alapuló panaszok hatékony megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozást. Abban az esetben, ha a vizsgálat eredményeképp az alapvető jogok biztosa arra a következtetésre jut, hogy a visszásságot valamely nem megfelelő normatartalom eredményezi, akkor – egyéb intézkedési lehetőségek mellett – az Ajbt. 2. § (2) 6 bekezdése alapján javaslatot tehet jogszabály módosítására. Erre tekintettel a kötelező maszkviselésre vonatkozó jogszabályi előírások vizsgálatára az Ajbt. szerint hatáskörrel rendelkezem.

3. A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: statútum rendelet) 47. § (1) a) pontja értelmében az emberi erőforrások minisztere a Kormány népegészségügyi feladatokra vonatkozó jogalkotásért, a belügyminiszter a Kormány védelmi intézkedésekért felelős tagja.

4. Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket. Ha álláspontja szerint a visszásság valamely jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz felesleges, nem egyértelmű vagy nem megfelelő rendelkezésére, illetve az adott kérdés jogi szabályozásának hiányára vagy hiányosságára vezethető vissza, a visszásság jövőbeni elkerülése érdekében az Ajbt. 37. § alapján javasolhatja a jogalkotásra vagy a közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadására jogosult szervnél jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz módosítását, hatályon kívül helyezését vagy kiadását, illetve a jogszabály előkészítőjénél jogszabály előkészítését.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek

¹ Lásd. a 484/2020. (XI.10.) Kormányrendelet 22-23. §

felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az alapjogi biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításai kapcsán hivatkoznom kell arra, hogy az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, XVI. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 57. § (5) bekezdésének, illetve 67. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező *jogállamiság elve, a jogorvoslathoz való jog, valamint a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga tekintetében* nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, vagy jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülése kapcsán érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírósági gyakorlat továbbra is releváns. Az Alkotmánybíróság szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a *jog által megállapított működési rendben*, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott *korlátok között* fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a *kiszámíthatóság és az eljárási*

garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni, megbénítani a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félre tétele, figyelmen kívül hagyása. Érdemes utalni itt arra az alkotmánybírói tézisre, amely szerint közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetők.

2. Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése alapján az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani, *védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.* A két évtizedes alkotmánybírói gyakorlat alapján állami szemszögből létezik az alapjogoknak *egy objektív intézményvédelmi oldala*: az egyén szubjektív (alanyi) jogának biztosításával, védelmével, érvényesülésével összefüggő tágabb értelemben vett pozitív állami kötelezettségeket összefoglalóan objektív *állami intézményvédelmi kötelezettségnek* nevezzük. Az objektív intézményvédelmi kötelezettség a negatív és pozitív állami kötelezettségekhez képest komplementer jellegű, vagyis feltételezi a szubjektív jog meglétét. Lényeges azt is leszögezni, hogy az állami intézményvédelmi kötelezettség tipikusan nem keletkeztet az egyén oldalán alanyi jogokat, és az egyén részéről nem is kényszeríthető ki. Az Alkotmánybírói törvény és álláspontom szerint továbbra is irányadó megállapítása szerint az állam részéről garanciális feladatai ellátásához szükséges, hogy az egyes alanyi alapjogok biztosítása mellett az azokkal kapcsolatos értékeket és élethelyzeteket nemcsak önmagukban, az egyes egyedi igényekhez kapcsolódóan védje, hanem a többi alapjoggal összefüggésben kezelje. Az intézményvédelmi kötelezettségnek a testület szerint az alapjogokhoz kapcsolódó *értékekre* is ki kell terjednie. Az alapjog jogosultjai, valamint az állam különböző szempontjai és feladatai miatt az alapjog alanyi jogi, illetve objektív oldala nem feltétlenül fedi egymást. Az állam a szubjektív alapjog által védett körön túlmenően is meghatározhatja ugyanazon alapjog objektív, intézményes védelmi körét. Az Alkotmánybírói törvény megállapította azt is, hogy az *életvédelmi kötelezettség* – bár az alaptörvény külön nem nevesíti – azonban a korábbi Alkotmány 8. § (1) bekezdésének és az 54. § (1) bekezdésének együttes értelmezéséből következik. Az állam elsőrendű és alapvető fontosságú kötelezettsége az emberi élet védelme: nemcsak egyedi szinten, hanem *általában az emberi életet és létfeltételeket kell védenie.* Az állam objektív életvédelmi kötelezettsége az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésének, illetve a II. cikkének együttes értelmezéséből továbbra is levezethető.

Az állam életvédelmi kötelezettsége körében az állam az egyes emberek élethez való alanyi jogát nem sértheti meg. A szubjektív alapjoggal kapcsolatban az állam kötelezettsége arra is kiterjed, hogy annak védelméről *jogalkotással és szervezési intézkedésekkel gondoskodik.*

Az Alkotmánybírói törvény már a 64/1991. (XII.17.) AB határozatban rögzítette, hogy „az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak ez a felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs érinthetetlen lényegük.” A tárgyként kezelés tilalmát erősítette meg a 39/2007. (VI. 20.) AB határozat, melynek értelmében „az ember soha nem tekinthető pusztán eszközhöz valamilyen közcél eléréséhez.” Erre az elvre hivatkozva döntött a testület a 8/2011. (II. 18.) AB határozatban is, melyben rögzítette: az érintett személyeknek az állami feladatmegoldás »eszközként« való kezelése ellentétes az emberi méltósággal.

III. Az ügy érdemében

A járványügyi készültségi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet az élet számos területére nézve rendelte el orvosi maszk, munkavédelmi maszk, illetve textil vagy más anyagból készült maszk (a továbbiakban együtt: maszk) az orrot és a száját folyamatosan elfedő módon történő viselését. Ezt követően a 484/2020. (XI.10.) Kormányrendelet ezen előírások megerősítése mellett további szigorítást vezetett be, mely szerint a 10 000 főnél nagyobb lakónépességű település belterületén a települési önkormányzat által kijelölt közterületen, illetve nyilvános helyen – kivéve a sporttevékenység során, valamint a parkokban, illetve zöldterületeken – is kötelezővé vált a maszkviselés.

Ez számos betegcsoport számára jelent megoldhatatlan nehézséget – ezek közül jó néhányan egyúttal fogyatékossgal élő személyek –, melyet érdekvédelmi szervezeteik (ÉFOESZ, AOSZ) jeleztek is a Kormány számára.

A fent említett kormányrendeletek tartalmazznak ugyan a szabályozás alóli kivételeket – pl. sport tevékenység során történő maszkviselés –, azonban az egészségi állapotuk miatt maszkviselésre képtelen személyek számára kezdetben kimentési lehetőséget nem adtak. Az érintett betegek, illetőleg fogyatékossgal élő személyek, valamint törvényes képviselőik nagyon nehéz helyzetbe kerültek ezáltal, hiszen a szabályozás betartása számukra azt jelentette, hogy végső soron nem hagyhatták el lakásaikat.

Az értelmi fogyatékossgal-, pszichoszociális fogyatékossgal-, illetőleg az autizmus spektrumzavarral élők esetében megtörtént a mentesítés², az egyéb egészségügyi okból maszkviselésre képtelen emberek számára azonban a 484/2020. (XI.10.) Kormányrendelet alapján – a Kormány vészhelyzeti rendelkezései szerint – kimentési lehetőség nincs.

Az országos tisztifőorvos 2020. október 14-én kelt levelében arról tájékoztatta panaszost, hogy a Nemzeti Népegészségügyi Központ egyetért azzal, hogy előfordulhatnak olyan egészségi állapotok, amelyek egyes emberek esetén lehetetlenné teszik a maszkviselést és ezért számukra megoldhatatlan problémát jelent a jelenlegi szabályozás betartása, így indokolt lenne kivételszabályt meghatározni számukra. Közegészségügyi-járványügyi hatóságként is támogatja azt, hogy az egészségi állapotuk miatt maszkviselésre képtelen személyek felmentést kaphassanak a kötelező maszkviselés alól.

A kérdéskör tekintetében a megkeresésemre az *Emberi Erőforrások Minisztériumának közigazgatási államtitkára* arról tájékoztattott, hogy a hatályos szabályozás összhangban van az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szájmáskviselésre vonatkozó ajánlásával, azzal, hogy a védőeszközök használatát különösen olyan helyeken javasolja, ahol magas a koronavírus-fertőzöttek száma, illetve nehézségekbe ütközik a távolságtartási szabályok betartása.

Fontosnak tartotta kiemelni azt, hogy a maszkviselési szabályok kérdéskörében már korábban vizsgálatot folytattak arra vonatkozóan, hogy a krónikus légzőszervi betegségben szenvedőkre vonatkozóan szükséges-e az előírás fenntartása. A vizsgálat során megállapításra került, hogy a krónikus megbetegedéssel érintett populáció számára különösen fontos a maszk használata, mivel a betegségek folytán a magasabb kockázati csoportba tartoznak a COVID-19 fertőzés szempontjából. Ezt a tüdőgyógyászat, gyermek-tüdőgyógyászat szakterület országos szakfelügyelő főorvosa is megerősítette. Véleményük szerint járóbeteg esetén a maszk használatra vonatkozó felmentés megadása nem javasolt.

² 510/2020 (XI. 19.) Korm. rendelet és 520/2020 (XI. 25.) Korm. rendelet

A 484/2020. (XI.10.) Kormányrendelet ugyanakkor több kivételt is megállapít a maszkviselési kötelezettség alól, amelyek könnyebbséget jelenthetnek a krónikus betegséggel együtt élő állampolgárok számára, így például az 1.§ (1) bekezdés b) pontja szerint a parkokban, illetve a zöldterületeken nem kötelező a maszk viselése.

Mindezekre tekintettel az államtitkár álláspontja szerint a kötelező maszkviselésre vonatkozó hazai szabályok szükséges és arányos terhet rónak a társadalomra, kulcsszerepet játszva a COVID-19 pandémia elleni védekezésben és számos élet megmentésében.

Álláspontom szerint a maszkviselés minél szélesebb körben történő előírásának *szükségessége* a járványhelyzetre tekintettel alkotmányjogi szinten nem vitatható, annak *arányosságát* generális szinten ugyanakkor éppen azok a garanciák teremthetik meg, amelyek az egyes betegcsoportok (fogyatékosokkal élők) egyenlő emberi méltósághoz való jogának érvényesülését is szem előtt tartják. Az egyes védelmi intézkedések meghozatalakor az érintett személyek szempontjait azonos tisztelettel és körültekintéssel kell mérlegelni.

A helyzet további egészségügyi szakmai szempontjai miatt az *Egészségügyi Szakmai Kollégium Tüdőgyógyászati Tagozatának elnökét* megkeresésemben arra kértem, hogy foglaljon állást azzal összefüggésben, hogy fennjáró, légzőszervi betegséggel küzdő betegek esetében elképzelhető-e az, hogy a védőmaszk viselése fulladásérzetet kelt, akadályozza a megfelelő légzést; indokolt lehet-e, illetve mérlegelték-e légzőszervi megbetegedésben szenvedő egyes betegcsoportok mentesítésének szükségességét, valamint tudomása szerint más EU-s/külföldi országok gyakorlatában előfordul-e légzőszervi megbetegedéssel élő betegek mentesítésének lehetősége.

Az elnök válaszában kiemelte, hogy a maszkhasználat világszerte elfogadott és a súlyosbodó járványhelyzetben kötelezően elrendelt egyéni védőeszköze a koronavírus fertőzések terjedésének lassítása érdekében. Amennyiben mindenki a szabályoknak megfelelően jár el, az akár 90%-os védettséget is jelenthet. Ugyanakkor a krónikus légúti betegségekben (COPD, asztma bronchiale) szenvedők már az alapbetegségüknel fogva is kockázati csoportot jelentenek a COVID fertőzés következtében kialakuló súlyosabb szövődmények lehetősége miatt. A COPD megbetegedés döntően ötven éves kor felett alakul ki és hatvan éves kor felett halmozódik. Az életkor és az alapbetegség egymást is erősítő hatását figyelembe véve egyértelmű lehet mindenki számára, hogy ezek a betegségek kiemelten fokozott kockázatot, a súlyos szövődmények és a letalitás³ reális veszélyét jelenthetik egy esetleges koronavírus fertőzést követően. Mindezeket a tényeket figyelembe véve az idült légúti betegségben szenvedők számára különösen indokoltnak és fontosnak tartja egyéni védőeszközökként a megfelelő maszkok használatát. Az elnök kiemelte, hogy nem ért egyet ennek a betegcsoportnak a maszkviselés alóli, tartós, vagy átmeneti generális felmentésével. Ezzel együtt a maszkviselés mellett nekik fokozottan ügyelniük kell a járvány lassítását célzó egyéb korlátozó intézkedések betartására. Így a távolságtartásra, az üzletekben a biztonságosabb időszavok igénybevételére, a reggeli és a délutáni időszakban telítettebb közösségi közlekedési eszközök kerülésére és lehetőség szerint a szabályoknak megfelelő létszámú, de népesebb családi eseményeken se vegyenek részt huzamosabb ideig, korlátozzák a minimális időre a megfelelő távolságot megtartva a szomszédokkal történő találkozásokat is. Ezeken az eseményeken is javasolt – még otthonunkban is – a maszk viselése. A kollégium elnöke javasolja továbbá, hogy az idült légúti betegségben szenvedő betegek minél huzamosabban tartózkodjanak otthonukban, amely biztonságos környezetet jelent számukra, s otthonukban a

³ A letalitás egy betegség halálozási arányszáma, ami megmutatja, hogy a betegségben hányan hálnak meg azokhoz képest, akik szintén átestek a betegségen, de nem haltak meg benne. A letalitás tehát egy betegség életveszélyességét adja meg.

maszkot sem kell viselniük. Ha különböző okok miatt nem támaszkodhatnak családtagjaik segítségére, akkor vegyék igénybe mindazon lehetőségeket, amelyeket a helyi önkormányzatok, vagy erre a célra létesült segítő szervezetek nyújtanak a legfontosabb szükségleteik (élelmiszerek, gyógyszer, stb.) beszerzését illetően. A nap erre legalkalmasabb időszájakban hagyják el az otthonukat a levegőzés, a séta, esetleg a kutyasétáltatás érdekében, amikor minimális az esélye a másokkal történő és a biztonságos távolságtartáson belüli találkozásnak, huzamosabb együttlétnek. Javasolta továbbá azt is, hogy a maszkviselést még rövidebb ideig is nehezen viselő egyének válasszanak a lehetőségek közül nekik jobban megfelelő maszkot. Tapasztalataik szerint szemben az FFP típusú maszkokkal az egyszerű sebési maszk – amelynek használata megfelel a jogszabályban előírtaknak és biztonságos a hétköznapi tevékenységek során – viselése kevésbé okoz kellemetlenséget az idősebbeknek, illetve az idült légzőszervi betegségben szenvedőknek. *Azon ritka esetekben (melyre a panaszos is hivatkozik), amikor valóban semmilyen maszk viselésére nem képes az egyén, javasoljuk, hogy a **beteg háziiorvosa, adhasson egyéni írásos felmentést.** Ilyen esetekben sem javasolja ugyanis azt, hogy bizonyos kórképek esetére generálisan kapjanak a betegek maszkviselési felmentést, hiszen a maszkviselés egyéni toleranciája nagyon széles határok között ingadozik. A maszkviselés pedig a többi ember védelme mellett elsősorban mégis a maszkot viselő egyének védelmét szolgálja, így ez a védelem különösen fontos szempont az idült légzőszervi betegségekben szenvedők esetében. A szomszédos Ausztriában is ezt az elvet követik úgy, hogy ott kötelező az FFP típusú maszk használata, de a háziorvos egyes esetekben ez alól írásos felmentést adhat.*

Álláspontom szerint az állam a döntésének meghozatala során nem kötelezhet lehetetlenre, sem fizikai, sem jogi szempontból.⁴ Ebből következően megállapítottam, hogy a szabályozás az egészségügyi okból maszkviselésre képtelen emberek számára nem tartalmaz ezzel kapcsolatos garanciákat, egyértelmű kimentési lehetőséget, ezáltal a döntés nem felel meg a *jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményének.*

Az egyedi mentesítés lehetősége megteremtésének és egyéb alternatív szolgáltatások kötelező és kiszámítható biztosításának hiánya pedig olyan méltatlan helyzeteket idézhet elő az érintett betegek tekintetében, amely súlyosan sérti az emberi méltóság alapjogát.

Intézkedésem

A jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság bekövetkezése miatt és a jövőbeli jogsérelem lehetőségének elkerülése érdekében az Ajbt. 37. §-a alapján *felkérem az emberi erőforrások miniszterét, hogy fontolja meg, a maszkviselésre egészségügyi okból képtelen személyek egyedi szempontok alapján történő mentesítése jogszabályi lehetőségének megteremtését.*

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

⁴ A jogbiztonság sérelmét jelentheti az is, ha a normaszöveg ugyan érthető, de végrehajthatatlan [10/2001. (II. 12.) AB határozat]; a lehetetlenre kötelezés tilalma - ultra posse nemo obligatur